

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

PROBLEMY ŚRODOWISKOWE NA KTÓRE NAPOTYKAJĄ INWESTORZY PRZY REALIZACJI PROJEKTÓW WIATROWYCH

Anna Paślawska

IX Forum Energetyki Wiatrowej

21.11.2007, Warszawa

Kilka „oczywistych oczywistości” na początek

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- Elektrownie wiatrowe to **jedna z najczystszych technologii wytwarzania energii elektrycznej**
- Elektrownie wiatrowe zaliczane są do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w przypadku mocy projektu nie mniejszej niż 100MW i w przypadku wszystkich projektów offshore (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 09.11.2004 z późn. zm.), tzn. w tych sytuacjach projekty zawsze wymagają sporządzenia raportu oddziaływania
- Projekty wiatrowe mogą wymagać sporządzenia raportu oddziaływania, w przypadku gdy całkowita wysokość elektrowni wiatrowych jest nie niższa niż 30m (inwestor występuje do gminy z wnioskiem o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody – w odpowiedzi uzyskuje informacje o konieczności sporządzenia raportu i jego zakresie)
- Ewentualne znaczące oddziaływania elektrowni, „trudne do zmierzenia”, dotyczyć mogą przede wszystkim wpływu na **ptaki, nietoperze, krajobraz**

Strony z którymi inwestor „ma do czynienia” w trakcie OOS

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- **Organy ochrony przyrody:**
  - wójt, burmistrz albo prezydent miasta
  - starosta
  - wojewoda -> wojewódzki konserwator przyrody (opiniowanie, decyzja środowiskowa dla inwestycji na obszarze NATURA 2000 lub gdy projekt oddziałuje na NATURA 2000)
  - minister właściwy do spraw środowiska -> główny konserwator przyrody
    - * dyrektor właściwego urzędu morskiego – decyzja środowiskowa dla przedsięwzięć na morskich obszarach NATURA 2000
- **Wykonawcy dokumentacji środowiskowej**
(i ich podwykonawcy – ornitolodzy, chiropterolodzy, botanicy, ...ect.)
- **Organizacje ekologiczne**
- **Miejscowa ludność**
- **Organy opiniodawczo-doradcze w zakresie ochrony przyrody:**
  - Państwowa Rada Ochrony Przyrody, działająca przy ministrze właściwym ds. środowiska
  - wojewódzkie rady ochrony przyrody, działające przy wojewodach
  - rada naukowa parku narodowego, działająca przy dyrektorze parku narodowego
  - rada parku krajobrazowego, działająca przy dyrektorze parku krajobrazowego

Gdzie i kiedy pojawiają się „kwestie środowiskowe”?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- Wybór lokalizacji
- Ekofizjografia
- Prognoza oddziaływania
- Monitoring przedinwestycyjny
- Raport oddziaływania
- Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zgody
- Budowa
- Monitoring porealizacyjny
- Demontaż

Wybór lokalizacji – „nikt nie obiecywał, że będzie łatwo”

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Z reguły słabe rozpoznanie przyrodnicze terenu
- Często dostępne jedynie mapy topograficzne i mapy z powierzchniowymi formami ochrony przyrody
- Brak szczegółowych informacji o **florze i faunie** – czasami historyczne dane literaturowe, nie odzwierciedlające rzeczywistego stanu; na terenach poza obszarami NATURA 2000 często **brak lub niepełna informacja o gatunkach chronionych**, w tym ptakach i nietoperzach chronionych dyrektywami ptasią i siedliskową
- Zazwyczaj brak danych na temat szczegółowego przebiegu szlaków i korytarzy ekologicznych – możliwa jedynie „intuicyjna” ocena (przeloty wzdłuż rzek, połączenia pomiędzy oczkami wodnymi, ect.)
- NATURA 2000 (brak informacji o granicach, brak planów ochrony, zmiany listy obszarów NATURA 2000)
- **Brak publicznie dostępnych informacji o innych inwestycjach planowanych na tym terenie**

- Brak bazy z wynikami prowadzonych prac inwentaryzacyjnych – Centrum Informacji o Środowisku wykaz publicznie dostępnych informacji (co najwyżej informacje o wykonanych raportach czy wydanych decyzjach, bez możliwości ich pobrania)
- Możliwość pisemnego wystąpienia do organów administracji o udzielenie informacji o środowisku i jego ochronie (info o przeprowadzonych postępowaniach w sprawie OOS , raportach, prognozach) – nie dotyczy opracowań będących przedmiotem praw autorskich; dokumentów, których ujawnienie mogłoby spowodować zagrożenie środowiska + organ może wyłączyć z udostępnienia dane o wartości handlowej

Wybór lokalizacji – inwestorom potrzebna jest pomoc

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

Co to oznacza?

Nawet jeżeli inwestor chciałby wybrać lokalizację optymalną pod kątem środowiskowym i kierowałby się jedynie względami środowiskowymi, nie ma w Polsce na to szansy.... bez **przeprowadzenia badań terenowych**

Jedynie wskaźniki jakie ma na wstępie to fizjografia terenu i informacja o powierzchniowych formach ochrony przyrody

Czyli?

- Potrzebna jest pomoc w określeniu parametrów kluczowych/ krytycznych, które inwestor powinien sprawdzić/ przeanalizować na etapie wyboru lokalizacji
- Należy stworzyć ścieżkę postępowania dla inwestora, tak aby mógł dobrze przeprowadzić wstępne rozpoznanie i wyciągnąć z niego wnioski

Ekofizjografia – trzeba uważać na „intuicyjne” stwierdzenia

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Opis struktury przyrodniczej obszaru, w tym zasobów przyrodniczych - często dane z wizyty terenowej są jedynymi na temat fauny i flory danego terenu
- Często brak wiedzy o występowaniu gatunków chronionych, a jeżeli jest to b. rzadko ze wskazaniem liczebności, rozmieszczenia, kierunków lotów – często wskazywany jest jeden, dominujący gatunek
- Brak oceny wpływu, jedynie określenie zgodności - pozostawianie inwestora z suchymi stwierdzeniami – „inwestycja położona jest w odległości 2 km od korytarza ekologicznego przebiegającego wzdłuż rzeki x”
- Często na tym etapie pojawiają się pierwsze „spontaniczne zalecenia” – odsunąć turbiny o 100m od oczka wodnego, 200m od linii lasu – każde takie zalecenie wpływa na projekt (czasami może przesądzać o jego realizacji), dlatego powinno być przemyślane
- Czasami nawiązanie do zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego województw, które są następnie przenoszone później w prognozie i/lub raporcie

Prognoza – czy ma być podobna do raportu?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

Powinna:

- określać, analizować i oceniać przewidywane **znaczące oddziaływania**, w tym oddziaływania **bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne**, na środowisko
- przedstawiać **rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą** negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu
- przedstawiać **rozwiązania alternatywne** do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy
- zawierać **informacje o przewidywanych metodach analizy realizacji postanowień** projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania
- zawierać **streszczenie niepecjalistyczne i podsumowanie**

Prognoza – są w niej rzeczy szczególnie trudne

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- Trudności z oceną oddziaływania - często nadal brak danych na temat fauny i flory terenu – inwestorzy z reguły rozpoczynają monitoring po zmianie w planie
- Konieczność zaproponowania minimalizacji i kompensacji, zakresu i czasu monitoringu – czasami żądanie wpisania tych propozycji w plan zagospodarowania (a tymczasem potencjalny wpływ nie w pełni oszacowany) - z reguły przenoszenie na okres po przeprowadzeniu monitoringu, na etap raportu oddziaływania
- Efekt skumulowany, a brak wiedzy o inwestycjach planowanych
- **Prognoza oddziaływania inwestycji na środowisko na etapie zmiany planu, to nie to samo co ocena oddziaływania na środowisko przed uzyskaniem decyzji środowiskowej!**
  - Nie można wymagać od inwestorów podania typu urządzeń, dokładnego rozstawienia turbin, wyznaczenia przebiegu dróg, prowadzenia rocznego monitoringu przedinwestycyjnego, gdyż realizacja inwestycji w danym miejscu nie jest jeszcze przesądzona, a etap przygotowania inwestycji nie pozwala na zdefiniowanie jej wszystkich parametrów

Monitoring przedinwestycyjny – to nie państwowy monitoring środowiska

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Inwestorzy nie są instytucją zobligowaną do przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej kraju czy wspierania rozwoju nauki w Polsce
  - Realizacja inwestycji na danym terenie nie może „zrekompensować” wszystkich niedostatków wiedzy. Fakt, że inwestorzy chcą się przeprowadzać badania w minimalnym, wymaganym do realizacji inwestycji zakresie jest zachowaniem racjonalnym!!!
  - Monitoring powinien koncentrować się na weryfikacji kluczowych dla realizacji inwestycji parametrów – gatunków chronionych, typów siedlisk
- Monitoring – metodyka proponowana przez wykonawcę – inwestorowi często trudno zweryfikować ile wizyt terenowych jest koniecznych i jak powinny być/ są one prowadzone
- Często pomimo prowadzenia prac, brak wniosków i niechęć wykonawcy do oceny czy dany teren jest OK

Raport – „żarty się skończyły”

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Często organ ochrony przyrody nie zgłasza uwag do projektu planu zagospodarowania przestrzennego (opiniuje pozytywnie), po czym kwestionuje inwestycje na etapie wydawania decyzji środowiskowej (po raporcie)
- Zakres w ustawie POS + dodatkowo może i powinien być uzgadniany przed sporządzeniem raportu oddziaływania z organami ochrony przyrody
- Często, pomimo uzgodnionego zakresu raportu (na piśmie) inwestor jest wzywany przez organ ochrony przyrody do uzupełnień raportu o kwestie, które nie były wskazane w zakresie (typu: wpływ na gady i płazy)
- Wymóg przeprowadzenia bardzo wszechstronnej analizy, zamiast koncentracji na kwestiach kluczowych - raport środowiskowy może liczyć kilka tomów lub kilkanaście stron

Raport – czy w ogóle można zrobić go dobrze?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- Najtrudniejsze elementy: wariantowanie, opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko; opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko; przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji
- Trudne także określenie oddziaływania na prawne formy ochrony przyrody zwłaszcza jeżeli w „sąsiedztwie” znajduje się obszar NATURA 2000 (jaką odległość uznajemy za sąsiedztwo?) i ocena oddziaływania na krajobraz
- Raporty przyjmowane „jednoosobowo” przez przedstawicieli gminy lub wojewody (dyrektorzy departamentów rolnictwa i ochrony środowiska lub wojewódzcy konserwatorzy przyrody) – zagrożenia: subiektywizm, uznaniowość

NATURA 2000 – co jest problemem dla inwestora?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Brak jednej, obowiązującej listy obszarów NATURA 2000
- Rozszerzania liczby i powierzchni obszarów NATURA 2000 bez jednoczesnego opracowania planów ochrony tych obszarów i wyznaczenie granic „otulin” wokół obszarów NATURA 2000 (Czy wokół obszarów NATURA 2000 są otuliny? – formalnie nie, w odróżnieniu o form ochrony przyrody takich jak parki narodowe czy rezerваты, a nieformalnie?)
- Brak przejrzystość w zakresie źródeł i metodyki pozyskiwania danych o występowaniu gatunków priorytetowych na poszczególnych obszarach
- Przerzucanie obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej na inwestorów zainteresowanych realizacją inwestycji na terenach NATURA 2000 lub w ich pobliżu
- Prawne zdefiniowanie kluczowych terminów dla oceny możliwości realizacji inwestycji na terenach NATURA 2000, tj. terminów:
  - „znaczące negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia”
  - „konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego”

Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
Polish Wind Energy Association

- Na jedne inwestycje nakładany jest obowiązek prowadzenia monitoringu przez 2 lata, a na inne przez 5, a nawet 10 lat?
- Czasami wystarczy, że monitoring jest prowadzony przez kilkanaście dni w roku, a czasami 114 dni w roku a nawet przez 140 dni w roku (38% czasu)?
- Dlaczego w jednych pracach terenowych wystarczy jeden obchód dziennie, a w innych czas wynosi cały dzień (od 2 h przed świtem do 2h po zmierzchu)... a nawet 24h/doba?
- Dlaczego zakaz prowadzenia prac budowlanych, w tym montażu turbin, dla niektórych projektów wynosi 3 miesiące (15.04-15.07), dla innych 5 miesięcy (01.03-31.07), a nawet 6 miesięcy(01.03-31.08)?
- Większość decyzji nakłada obowiązek stosowania działań minimalizujących i kompensacyjnych przed zbadaniem rzeczywistego wpływu elektrowni wiatrowych na dany ekosystem – co „zaburza” funkcjonowanie tego ekosystemu!
- Jak możemy poznać rzeczywiste oddziaływanie inwestycji, skoro jesteśmy zobligowani do zastosowanie minimalizacji i kompensacji przed stwierdzeniem rzeczywistego wpływu?
- W jaki sposób kompensacja może być z jednej strony zastosowana przed realizacją inwestycji, a z drugiej być adekwatna do rzeczywistego oddziaływania inwestycji?

Monitoring porealizacyjny – czy liczba „wariacji” jest skończona?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Dlaczego w jednych lokalizacjach wystarczy człowiek + lornetka + zeszyt, a w innych wymagane są lunety, mikrofony, kamery, kamery na podczerwień, „urządzenia automatycznie rejestrujące przelot ptaków i ewentualne kolizje”... radar?
- Dlaczego czasami obchód pod kątem szukania martwych ptaków należy prowadzić codziennie, czasami co 3/ 7 dni lub 5/10 dni?
- Dlaczego czasami monitoringiem objęta jest powierzchnia planowanej inwestycji, a czasami także sąsiedztwo (jak rozumiane?) lub powierzchnie kontrolne w oddaleniu x km od lokalizacji?
- Dlaczego czasami pojawiają się zapisy „dodatkowe” – np. o zakazie zabijania zwierząt, które dostały się do wykopów oraz umożliwieniu im bezstresowego opuszczenia wykopu, zakazie niszczenia nor i lęgów dziko występujących zwierząt, pomiarze infradźwięków?
- Dlaczego monitoring prowadzony jest bez żadnych „założeń wstępnych” – brak wskaźników oceny (inwestor zbiera wyniki bez wiedzy jak zostaną one ocenione – czy jeden ptak to już znaczące negatywne oddziaływanie?)
- Skąd dążenie do maksymalizacji czasu monitoringu – przecież istnieją narzędzia statystyczne, które pozwalają wyciągać wnioski na podstawie próby losowej – strata zasobów (czasu, ludzi, pieniędzy)
- Monitorować można wszystko – być może także wpływ na owady – tylko po co?

Wykonawcy monitoringu – „często różne systemy walutowe”

WISVENTI

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Niewielu fachowców – intuicyjne stwierdzenia nie poparte danymi empirycznymi, dziwne dane literaturowe; ogólne stwierdzenia „gatunki występują licznie, a ryzyko wydaje się być duże”
- Niechęć do oceny wpływu – brak narzędzi czy wiedzy?, czy niechęć do odpowiedzialności?, a może chęć do kontynuowania badań, które w ostateczności zakończą się opinią negatywną?
- Niechęć do rozmów na temat wariantowania - inwestor nie może liczyć na merytoryczną rozmowę czy przesunięcie turbin, „zmniejszenie” projektu, ect., zmieni oddziaływanie
- Często podawane są jakieś wartości liczbowe bez analizy – bez odniesienia ich do wskaźników referencyjnych (średniej dla kraju czy regionu), bez wyjaśnienia co znaczy „koncentracja” - takie liczby/ stwierdzenia trudno oceniać
- Często inne osoby zbierają dane a inne opracowują wyniki, a jeszcze inne zbierają różne części tematyczne (ptaki, flora, hałas) w całość
- „Ludowe mądrości” i „humor z zeszytów” – „kolizja łabędzi z turbiną nie tylko może go zabić, ale i uszkodzić turbinę”, „liczba kolizji jest funkcją liczebności”, „elektrownie w sposób trwały zmieniają klimat akustyczny”, „najodpowiedniejsze dla lokalizacji inwestycji są obszary o charakterze równinnym, w przeciwnym razie transport i montaż jest bardzo utrudniony”
- Na szczęście – stopniowe gromadzenie wiedzy i doświadczeń

Organy ochrony przyrody – czy „z klucza” są przeciwko?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Organy ochrony przyrody – to ludzie, osobiste preferencje niestety mają znaczenie
- Organy ochrony przyrody czują się odpowiedzialne za ochronę przyrody a nie środowiska i to najczęściej jedynie w skali lokalnej – brak uwzględnienia, że „odnawialne” jest „ekologiczne”
- Proces wydawania decyzji środowiskowych nie jest transparentny – inwestorzy nie wiedzą czego mogą się spodziewać (jak przygotowana dokumentacja będzie zaakceptowana, jaki monitoring wystarczający, czy ktoś będzie z nimi „dyskutował na argumenty”, jakiego zakresu monitoringu mogą się spodziewać?)
- Zapisy decyzji środowiskowych przewidują możliwość dołożenia „obowiązków” inwestorom, ale nie przewidują możliwości złagodzenia warunków, w przypadku pozytywnych wyników monitoringu

Dlaczego potrzebne są nam wytyczne?

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

Polish Wind Energy Association

- Problemy środowiskowe mogą pojawić się **na każdym etapie przygotowania i realizacji inwestycji**
  - W procedurze OOS bierze udział **wiele podmiotów** – od ich współpracy zależy powodzenie projektu
  - Często zapisy prawne są, ale jest problem w ich interpretacją i/ realizacją
  - **Nie wszystkie elementy „procedury środowiskowej” są uregulowane, dlatego potrzebne są dobre praktyki**
- Standardów potrzeba inwestorom, wykonawcom raportów, ekologom, administracji!

Dziękuję za uwagę!

www.psew.pl

